

CEDMO Trends SK

8. vlna Očami Ipsosu:

Vnímanie dezinformačných naratívov na Slovensku

Espresso

OBSAH ZPRÁVY

- 1 Základné parametre
  - 1.1 Špecifikácia výskumu
- 2 Aktuálne trendy
- 3 Vnímané vystavenie dezinformáciám
- 4 Vnímanie dezinformačných naratívov

1 Základné parametre

Názov výskumu: CEDMO Trends

Termín hlavného zberu dát: 1. vlna: 31. 8. – 8. 9. 2023, 2. vlna: 22. 9. – 1. 10. 2023, 3. vlna: 13. 10. – 25. 10. 2023, 4. vlna: 10. 11. – 23. 11. 2023, 5. vlna: 8. 12. – 18. 12. 2023, 6. vlna: 12. 1. – 28. 1. 2024, 7. vlna: 9. 2. – 23. 2. 2024, 8. vlna: 8. 3. – 24. 3. 2024

Cieľová skupina: reprezentatívna populácia 16+

Spôsob výberu respondentov a respondentiek: kvótny výber

Nastavenie kvót: podľa Štatistického úradu SR

Sledované kvóty: pohlavie, vek, vzdelanie kraj, veľkosť miesta bydliska, používanie internetu

Metóda zberu: dopytovanie metódou CASI pomocou online panelu Populacia.sk a F2F dopytovania

Celková vzorka: 1. vlna: n = 2370, 2. vlna: n = 2106, 3. vlna: n = 2117, 4. vlna: n=1956, 5. vlna: n=2002, 6. vlna: n = 2012, 7. vlna: n = 1961, 8. vlna: n = 1948

1.1 Špecifikácia výskumu

Cieľom dlhodobého výskumu realizovaného na Slovensku je sledovať postoje a názory populácie k rôznym spoločenským témam, zameraných predovšetkým na dezinformácie a hoaxy, informačné poruchy, či hodnotenie demokracie na Slovensku. Dlhodobý výskum sa zameriava aj na mapovanie vývoja týchto trendov.

Zadáateľom výskumu medzinárodné multidisciplinárne výskumné pracovisko CEDMO (Central European Digital Media Observatory), ktoré vedie Karlova univerzita (ČR) a dodáateľom je spoločnosť IPSOS. Vedúci výskumného tímu za CEDMO je Václav Moravec, za výskumný tím IPSOS sa na projekte podieľajú Michal Kormaňák a Paula Ivanková.

Dotazník k výskumu bol navrhnutý zadáateľom a konzultovaný s dodáateľom, pričom jeho konečná verzia bola pripravená v spolupráci s dodáateľom.

Zber dát prebiehal elektronicky v kombinácii s osobným dopytovaním. Výber respondentov a respondentiek zabezpečila spoločnosť IPSOS prostredníctvom online panelu. Respondenti a respondentky boli regrutovaní/é na základe kvótného predpisu schváleného zadáateľom.

Publikácia vznikla s podporou

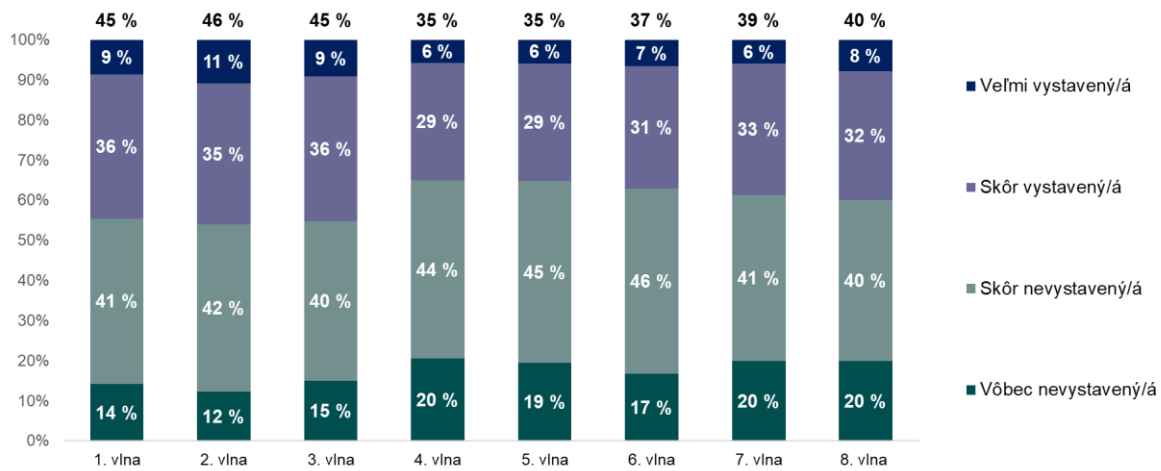

2 Aktuálne trendy

- Približne 4 z 10 opýtaných Slovienek a Slovákov v marci pociťovali, že boli v uplynulom mesiaci vystavení nepravdivým a manipulatívnym informáciám. Tento podiel je dlhodobu pomerne stabilný.
- Väčšina populácie považuje stále šírenie dezinformácií za vážny spoločenský problém (70 %). Podiel tejto skupiny však v aktuálnej vlne mierne poklesol.
- Zároveň si takmer tri štvrtiny Slovienek a Slovákov myslia, že šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií ohrozuje bezpečnosť Slovenska. (72 %). Oproti minulej vlne však ide pokles.
- Rovnaký podiel by súhlasil, ak by štát obmedzil činnosť dezinformačných médií (72 %). Aj v tomto prípade súhlas oproti februárovej vlne poklesol.
- V marcovej vlne tiež pokleslo povedomie o pravdivých, ale aj nepravdivých naratívoch. O niečo častejšie sa ľudia, po prvýkrát za celé obdobie merania, stretávali s nepravdivými naratívami, než tými pravdivými. Najviac ľudí zachytilo nepravdivú správu o tom, že krajiny EÚ a NATO plánujú vyslanie svojich vojakov na Ukrajinu, pričom premiér Róbert Fico sa tomu snaží zabrániť a preto hrozí, že príde o post premiéra (53 %).
- Zatiaľ čo dôveryhodnosť nepravdivých naratívov sa udržala na pomerne stabilnej úrovni, pri pravdivých naratívoch bol zaznamenaný výraznejší pokles dôveryhodnosti. Z nepravdivých naratívov takmer polovica populácie dôverovala správe o tom, že otec predsedu Progresívneho Slovenska Michala Šimečku - Milan Martin Šimečka, bol ako člen komunistickej strany spolupracovníkom Štátnej bezpečnosti.

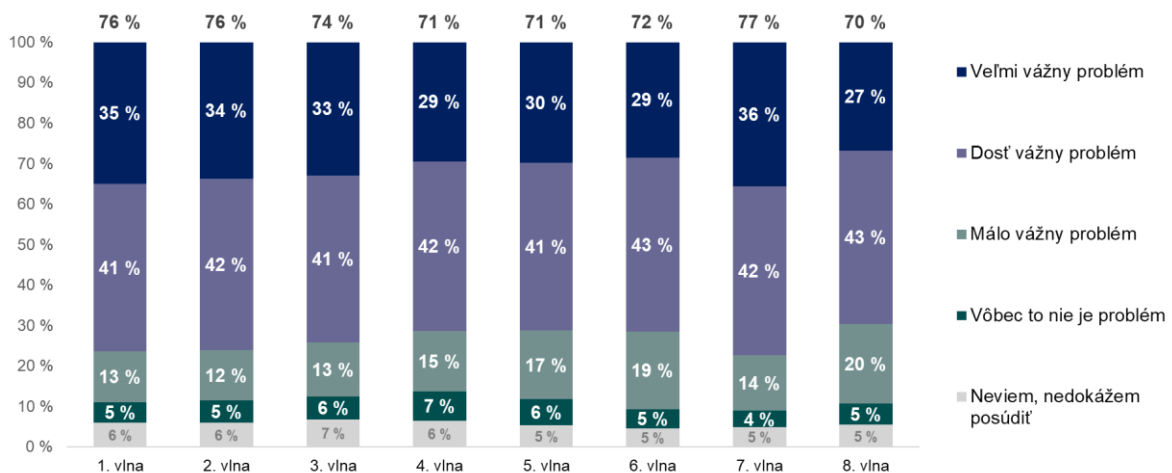
3 Vnímané vystavenie dezinformáciám

Vnímanie vystavenia dezinformáciám sa drží dlhodobu na pomerne stabilnej úrovni. 4 z 10 opýtaných v aktuálnej vlne pociťujú, že boli v uplynulom mesiaci vystavení nepravdivým a manipulatívnym informáciám (40 %). Vyššiu mieru vystavenia v marci pociťovali mladšie ročníky vo veku 25 – 34 rokov (47 %) a ľudia so stredoškolským vzdelaním s maturitou (45 %). Rovnako častejší stret s dezinformáciami deklarovali ľudia, ktorí v posledných parlamentných voľbách volili strany Smer-SD (47 %) a Republiku (55 %). Naopak, starší ľudia nad 65 rokov sa s dezinformáciami stretávali menej často (34 %).

Otázka: IP02. Do akej miery ste podľa vášho názoru boli vystavený/á účelovo šíreným nepravdivým alebo manipulatívnym informáciám (niekedy označovaným aj ako "dezinformácie") v médiách v uplynulom mesiaci?

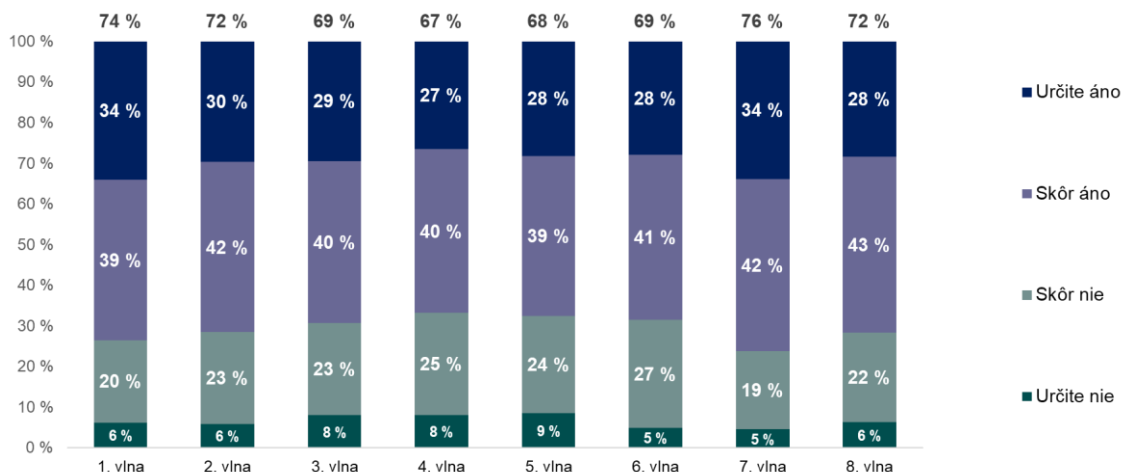
Väčšina populácie považuje stále šírenie dezinformácií za vážny spoločenský problém (70 %). V porovnaní s poslednou februárovou vlnou však podiel tejto skupiny ľudí v marci mierne poklesol. Pokles spôsobil najmä nižší podiel tých, ktorí dezinformácie považujú za veľmi vážny problém (z 36 % na 27 %), ale aj nárast skupiny, ktorá dezinformácie považujú za málo vážny problém (zo 14 % na 20 %). Častejšie sú to práve ženy (73 %), ktoré dezinformácie vnímajú ako vážny problém, ale aj najmladšie ročníky do 24 rokov (79 %). Naopak, voliči a voličky strán Smer-SD a SNS menej často považujú dezinformácie za spoločenský problém.

Otázka: IP04. Akým vážnym problémom je podľa Vás šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") na internete?

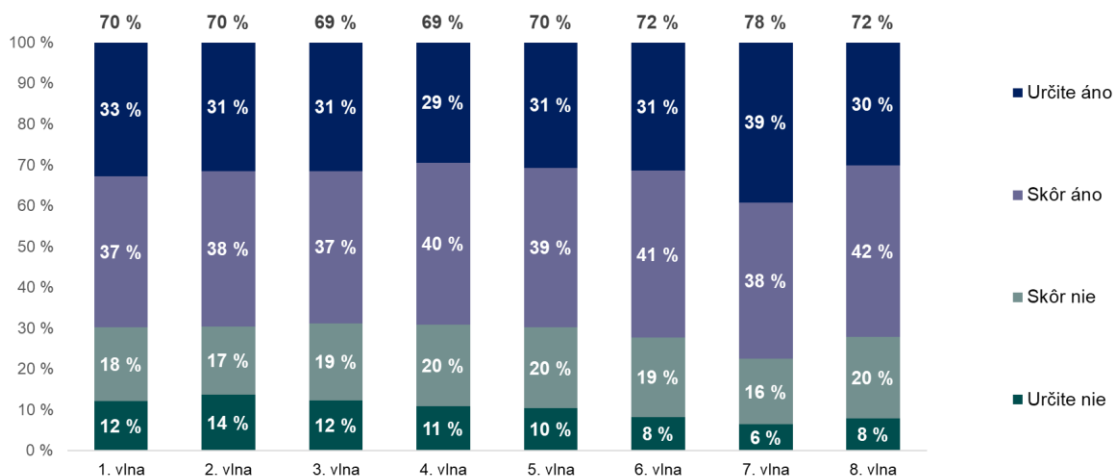
V prípade ohrozenia bezpečnosti Slovenska dezinformáciami je postoj slovenskej populácie takisto pomerne stabilný. Väčšina populácie vníma dezinformácie ako bezpečnostnú hrozbu (72 %). Po miernom náraste v minulej vlne sa postoj populácie k tejto téme znova dostal na úroveň z predchádzajúcich vln. Opäť sa však ukazuje,

že vek je vo vnímaní dezinformácií kľúčovým faktorom. Mladí ľudia do 24 rokov sú voči šíreniu dezinformácií obozretnejší a častejšie si uvedomujú riziká, ktoré sa s nimi spájajú. Okrem mladých ľudí sa k tomuto názoru častejšie prikláňajú aj voliči a voličky súčasnej opozície (PS, SaS, Slovensko), a neparlamentnej strany Demokrati.

Otázka: IP05. Myslite si, že šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") ohrozuje bezpečnosť Slovenskej republiky?

S obmedzením činnosti dezinformačných médií súhlasí stále väčšina populácie (72 %). V aktuálnej vlne sa však na úkor súhlasu zvýšil podiel tých, ktorí vyjadrili nesúhlas. Výraznejší pokles sa prejavil najmä v skupine, ktorá vyjadrila jednoznačný súhlas (z 39 % na 30 %). Obmedzenie týchto médií menej často vítajú voliči a voličky koalíčných strán Smer-SD a SNS, ale aj mimoparlamentnej strany Republika. Na druhej strane, voliči a voličky opozičných strán takéto obmedzenie prijímajú pozitívnejšie.

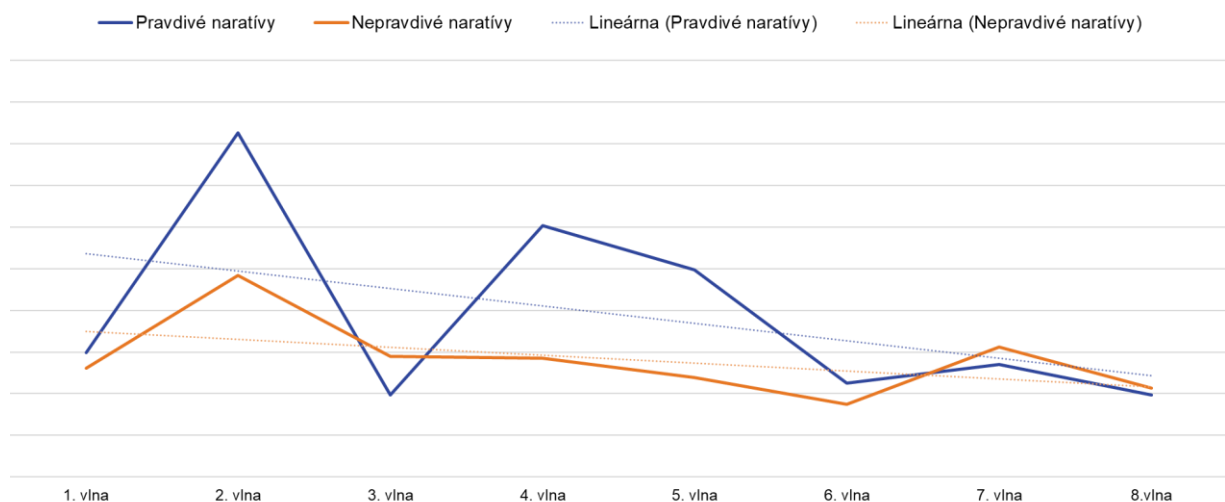

Otázka: IP06. Je podľa Vás správne, keď štát obmedzí alebo znemožní pôsobenie médií, ktoré šíria nepravdivé alebo manipulatívne informácie (niekedy označované aj ako "dezinformácie")?

4 Vnímanie dezinformačných naratívov

Po miernom náraste vo februári, v marcovej vlně opäť pokleslo povedomie o pravdivých, ale aj nepravdivých naratívoch. Počas vrcholiacej kampane pred prvým kolom prezidentských volieb sa ľudia o niečo častejšie stretávali s nepravdivými naratívami. Je to prvýkrát, čo sa medzi populáciou objavovali častejšie nepravdivé správy, než tie pravdivé, avšak ich najvyššia úroveň z 2. vlny, teda z obdobia pred septembrovými parlamentnými voľbami, nebola prekonalá.

Najviac ľudí zachytilo nepravdivú správu o tom, že krajiny EÚ a NATO plánujú vyslanie svojich vojakov na Ukrajinu, pričom premiér Róbert Fico sa tomu snaží zabrániť a preto hrozí, že príde o post premiéra (53 %). Z hľadiska zásahu medzi populáciou bola najmenej úspešná správa o tom, že volebný štáb prezidentského kandidáta Ivana Korčoka ponúka voličom 500 Eur za hlas pre ich kandidáta (9 %). V všeobecnosti však väčšina nepravdivých správ dosahovala pomerne nízku poznateľnosť.

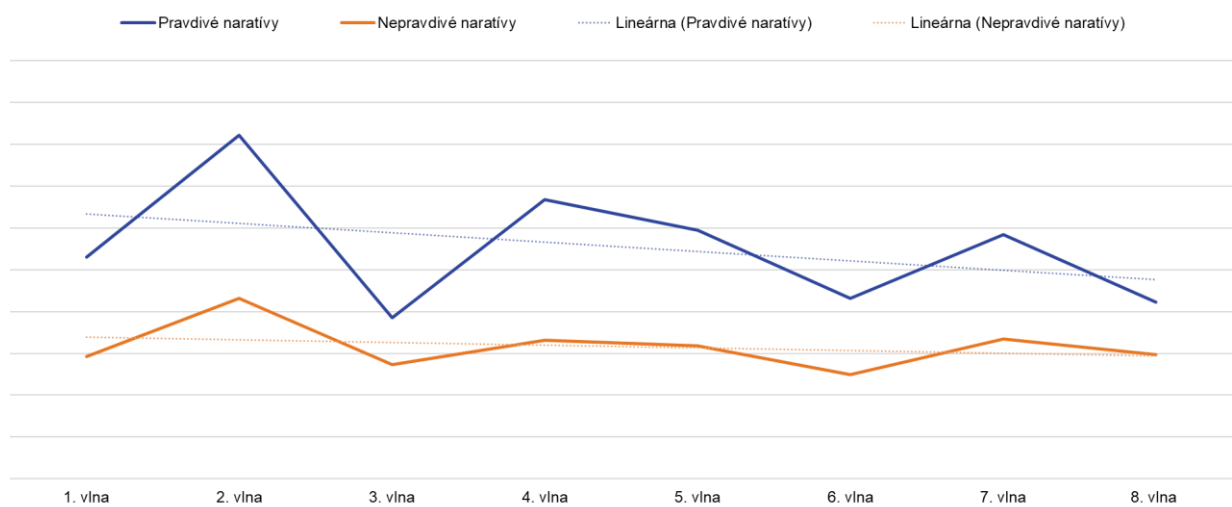

Otázka: DEZ01. Prosím uveďte, do akej miery ste zaznamenali, alebo nezaznamenali nasledujúce správy.

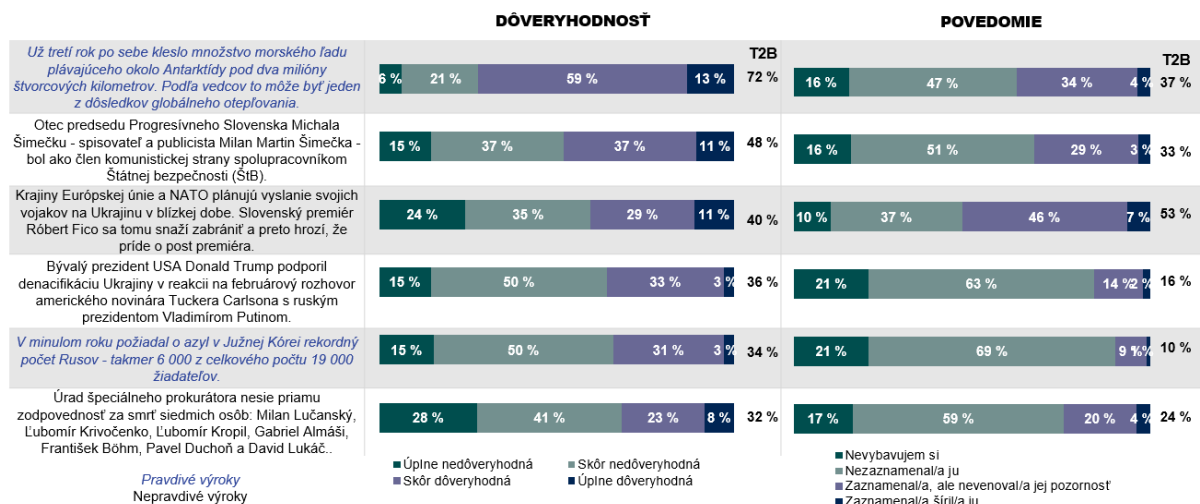
Napriek vyššej koncentrácii nepravdivých správ počas marca sa dôveryhodnosť nepravdivých naratívov udržala na pomerne stabilnej úrovni. Naopak, pri pravdivých naratívoch bol zaznamenaný výraznejší pokles dôveryhodnosti. Ukazuje sa, že pre ľudí je náročnejšie rozpoznať, či sa jedná o pravdivý, alebo nepravdivý výrok, najmä pri správach, ktoré sú pravdivé.

Spomedzi všetkých sledovaných správ najviac ľudí považovalo za dôveryhodnú pravdivú správu o poklese množstva morského ľadu plávajúceho okolo Antarktídy.

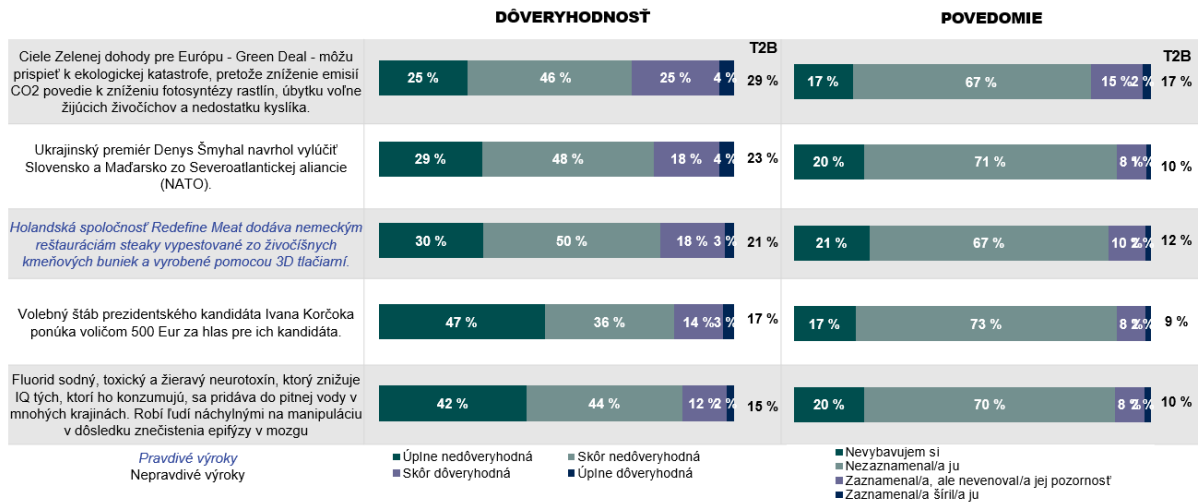
Z nepravdivých naratífov takmer polovica (48 %) populácie dôverovala správe o tom, že otec predsedu Progresívneho Slovenska Michala Šimečku – Milan Martin Šimečka, bol ako člen komunistickej strany spolupracovníkom Štátnej bezpečnosti. Na druhej strane, najnižšiu dôveru získala správa o tom, že fluorid sodný, toxický a žieravý neurotoxín, sa pridáva do pitnej vody v mnohých krajinách, aby znížil IQ všetkým, ktorí ho konzumujú (15 %). Pravdivým naratívom (s výnimkou 3 vlny) však naďalej dôveruje viac ľudí, ako tým nepravdivým.

Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné?

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Úplne dôveryhodná“ a „Skôr dôveryhodná“ alebo „Zaznamenal/a som ju a ďalej som ju šíril/a“ a „Zaznamenal/a som ju a ďalej som jej nevenoval/a pozornosť“. Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné? DEZ01. Prosím uveďte, do akej miery ste zaznamenali, alebo nezaznamenali nasledujúce správy